

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

CEPLJENJE JE KORISTNO – MNENJE OSNOVNOŠOLCEV

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Lara Lipovšek

Pia Pungaršek Steiner

Mentorica:

Vanja Ocvirk Karner

OŠ Lava
Celje, marec 2020

Mestna občina Celje

Mladi za Celje

CEPLJENJE JE KORISTNO – MNENJE OSNOVNOŠOLCEV

Raziskovalna naloga

OŠ Lava

AVTORICI:

Lara Lipovšek

Pia Pungaršek Steiner

Razred: 8.

Mentorica:

Vanja Ocvirk Karner

OŠ Lava

Celje, marec 2020

POVZETEK

Cepljenje je tema, ki je vedno aktualna. V raziskovalni nalogi sva želeli ugotoviti, kako o tem razmišljajo osnovnošolci in jih hkrati opomniti o pomembnosti in odgovornosti le-tega.

Predstavili sva kratek zgodovinski oris cepljenja, vrste cepiv, programov cepljenja, spregovorili sva o nalezljivih boleznih, definirali pojma epidemija in pandemija in se na kratko dotaknili tudi mnenja nasprotnikov cepljenja.

Med učenci predmetne stopnje sva izvedli anketo. Rezultati so pokazali, da se jih je veliko že cepilo, najpogosteje proti klopnemu meningitisu. Menijo, da je cepljenje pomembno, da ni škodljivo, čeprav nimajo dovolj informacij o tem. Med seboj o tej temi sicer ne razpravljajo, razmišljajo pa precej odgovorno. Kot najpomembnejše ocenjujejo cepljenje proti HPV in klopnemu meningitisu.

Raziskavo sva razširili tudi med učitelje, ki o cepljenju razmišljajo kot pomembnem dejavniku, ki je bolj koristen kot škodljiv. Najpogosteje se cepijo proti klopnemu meningitisu, za ostala cepljenja po neobveznem programu pa se zase in za svoje družinske člane odločajo občasno.

O cepljenju in mladih sva se pogovarjali s šolsko zdravnico, vodjo sekcije za primarno pediatrijo, ki je v intervjuju s podatki podprla najino raziskavo in naju seznanila z mnogimi zanimivostmi.

Vsebina

POVZETEK.....	3
1 UVOD	7
1.1 UVODNA RAZMIŠLJANJA	7
1.2 HIPOTEZE.....	8
1.3 METODE DE LA.....	8
2 TEORETIČNA IZHODIŠČA – O CEPLJENJU	9
2.1 KAJ JE CEPIVO?	9
2.2 ZGODOVINA CEPLJENJA.....	10
2.3 CEPLJENJE V SLOVENIJI.....	12
2.4 VRSTE CEPIV	13
2.5 PROGRAM CEPLJENJ V SLOVENIJI.....	14
2.6 CEPLJENJE IN NALEZLJIVE BOLEZNI	16
2.7 EPIDEMIJA.....	17
2.8 NASPROTNIKI CEPLJENJA.....	17
3 ANALIZA ANKETE – UČENCI	19
3.1 Ali veš, če si že bil kadarkoli do sedaj cepljen?.....	20
3.2 Ali veš, proti katerim boleznim si se cepil?	21
3.3 Zakaj si se odločil za to cepljenje?.....	23
3.4 Ali meniš, da je cepljenje potrebno oz. pomembno?.....	24
3.5 Če si odgovoril DA, zakaj meniš, da je cepljenje pomembno?.....	25
3.6 Ali si zasledil v medijih, da so se ponovno pojavile nekatere otroške bolezni, ki.....	26
jih vrsto let ni bilo, ker se ponekod nekateri ne cepijo več proti njim? Takšen	26
primer so ošpice.....	26
3.7 Ali meniš, da je cepljenje škodljivo?.....	27
3.8 Zakaj meniš, da je cepljenje škodljivo?	28
3.9 Ali se je kdaj že zgodilo, da si se moral cepiti, čeprav nisi želel?.....	29
3.10 Ali se je kdaj zgodilo, da si se želel cepiti, pa ti starši tega niso dovolili?	30
3.11 Pomembnost posameznih cepljenj	31
3.12 V javnosti je veliko razprav na temo cepljenja. Ali meniš, da se starejši	35
osnovnošolci dovolj zanimajo za to temo?	35
3.13 Kaj meniš, kako boš ti razmišljal, ko se boš enkrat sam/sama odločal o	36
cepljenju?.....	36
3.14 Ali bi enkrat kot starš svojega otroka cepil?	37
4 ANALIZA ANKETA – UČITELJI	38

4.1 Ali menite, da so cepljenja koristna oz. potrebna?	38
4.2 Ali ste oz. boste svoje otroke cepili po obveznem programu cepljenja?	39
4.3 Ali zase ali svoje družinske člane kdaj izberete kakšno cepljenje, ki ni	40
obvezno?	40
4.4 Če ste odgovorili z občasno ali redno, katera cepljenja izberete?	41
4.5 Ne glede na zgornje odgovore morda menite, da je cepljenje škodljivo?	42
5. INTERVJU Z DR. ANITO JAGRIČ FRIŠKOVEC	43
6. ZAKLJUČEK IN DISKUSIJA.....	45
7 VIRI.....	47

Kazalo slik

Slika 1: Cepivo	9
Slika 2: Cepljenje nekoč	10
Slika 3: Louis Pasteur	11
Slika 4: Virus HPV	12
Slika 5: Koledar cepljenj predšolskih in šolskih otrok	15
Slika 6: Protesti proti cepljenju	17

Kazalo tabel

Tabela 1: Anketiranci po spolu	19
Tabela 2: Si že bil cepljen?	20
Tabela 3: Proti čemu si se cepil?	21
Tabela 4: Zakaj si se odločil za to celjenje?	23
Tabela 5: Ali meniš, da je cepljenje potrebno?	24
Tabela 6: Zakaj meniš, da je cepljenje pomembno?	25
Tabela 7: Si zasledil novice o otroških boleznih v medijih?	26
Tabela 8: Je cepljenje škodljivo?	27
Tabela 9: Zakaj je cepljenje škodljivo?	28
Tabela 10: Si se moral cepiti, pa tega nisi želel?	29
Tabela 11: Si se želel cepiti, pa ti niso dovolili?	30
Tabela 12: <i>Kako pomembna so cepljenja, 6.r</i>	31
Tabela 13: <i>Kako pomembna so cepljenja, 7.r</i>	32
Tabela 14: <i>Kako pomembna so cepljenja, 8.r</i>	33
Tabela 15: <i>Kako pomembna so cepljenja, 9.r</i>	34
Tabela 16: Ali se pogovarjate o cepljenju?	35
Tabela 17: Kako boš ti razmišljal, ko se boš zase odločal o cepljenju?	36
Tabela 18: Ali boš dal svojega otroka cepiti?	37

Kazalo grafov

Graf 1: Anketiranci po spolu	19
Graf 2: Si že bil cepljen?	20
Graf 3: Proti katerim boleznim si bil cepljen?	21
Graf 4: Zakaj si se odločil za cepljenje?	23
Graf 5: Ali meniš, da je cepljenje pomembno?	24
Graf 6: Zakaj je cepljenje pomembno?	25
Graf 7: Ali si zasledil v medijih katere otroške bolezni, ki jih že vrsto let ni bilo?	26
Graf 8: Ali meniš, da je cepljenje škodljivo?	27
Graf 9: Zakaj je cepljenje škodljivo?	28
Graf 10: Si se moral kdaj cepiti, čeprav se nisi želel?	29
Graf 11: Si se kdaj želel cepiti, pa ti starši niso dovolili?	30
Graf 12: Kako pomembna so cepljenja, 6.r	31
Graf 13: Kako pomembna so cepljenja, 7.r	32
Graf 14: Kako pomembna so cepljenja, 8.r	33
Graf 15: Kako pomembna so cepljenja, 9.r	34
<i>Graf 16: Ali se med seboj pogovarjate o cepljenju?</i>	<i>35</i>
Graf 17: Kako boš ti razmišljal, ko se boš zase odločal o cepljenju?	36
Graf 18: Ali bi se ti kot starš odločil za cepljenje?	37
Graf 19: Ali učitelji menijo, da so cepljenja koristna?	38
Graf 20: Ali boste svoje otroke cepili po obveznem programu cepljenja?	39
Graf 21: Ali za svojo družino kdaj izberete neobvezno cepljenje?	40
Graf 22: Katera cepljenja izberete?	41
Graf 23: Ali menite, da je cepljenje škodljivo?	42

1 UVOD

1.1 UVODNA RAZMIŠLJANJA

Cepljenje je vedno aktualna tema. V zadnjem času so v ospredju razprav nalezljive bolezni, ki se po dolgem času ponovno pojavljajo, npr. porast ošpic, tudi v Sloveniji. V dneh, ko zaključujeva nalogo, je najpomembnejša tema poročil novi, kot kaže za ljudi zelo nevaren koronavirus, ki se izjemno hitro širi in že prerašča v epidemijo. Vse te in še druge informacije o različnih morebitnih boleznih, ki jih lahko preprečimo s cepljenjem, so nama dale idejo, da spoznava, kako o taki preventivi razmišljajo mladi.

Sami sva o cepljenju začeli nekoliko bolj razmišljati v šestem razredu, ko sva se skupaj s starši pogovarjali o zaščiti proti HPV. Odločili smo se za cepljenje, za kar pa se nekateri najini vrstniki niso. Zanimali so naju vzroki za tako odločitev.

Med učenci predmetne stopnje sva izvedli anketo, v kateri sva spraševali, kaj menijo o cepivih, kako bi se sami odločali o cepljenju in kako pomembna se jim zdi ta tema.

Prav tako sva v raziskavo vključili učitelje, saj sva hoteli spoznati tudi njihov pogled na cepljenje.

Pri raziskavi sva spoznali veliko novega in zanimivega in, upava, najine vrstnike spodbudili o pomembnosti razmišljanja o cepljenju.

Danes po zakonu o cepljenju otrok do dopolnjenega 18. leta starosti odločajo starši oziroma skrbniki. V Sloveniji imamo sistem, ki vključuje program obveznega cepljenja in se ga izvaja vse od rojstva otroka oziroma starosti 3 mesecev ter program neobveznih cepljenj, za katera se odločajo posamezniki po lastni volji oziroma priporočilu stroke. Kot je zapisano na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje, je »cepljenje enostaven, varen in najučinkovitejši ukrep za zaščito pred nekaterimi nalezljivimi boleznimi. Ne ščiti le cepljenih posameznikov, temveč z zmanjševanjem širjenja bolezni tudi druge«. (www.nijz.si, 11.2.2020)

1.2 HIPOTEZE

Pri najinem delu sva si zastavili naslednje hipoteze:

H1: Večina anketiranih učencev je že bila cepljena.

H2: Polovica ali več anketiranih učencev bo menila, da je cepljenje pomembno.

H3: O cepljenju se osnovnošolci med seboj ne pogovarjajo.

H4: Večina anketiranih učiteljev bo mnenja, da je cepljenje koristno ali vsaj pomembno.

H5: Učenci so se največ cepili proti HPV, učitelji pa se najpogosteje cepijo proti gripi.

1.3 METODE DELA

Najprej sva izbrali temo naloge, nato sva se lotili iskanja gradiva in literature. Pregledali sva internetne strani v različnih časovnih obdobjih, nekaj gradiva o cepljenju sva našli tudi v Osrednji knjižnici Celje in knjižnici naše šole. S pomočjo pregledane literature sva zožili področje najine raziskave, si zastavili hipoteze in oblikovali anketna vprašalnika.

Nekaj znanja o metodah dela je ena od naju že pridobila s preteklimi nalogami, vendar sva kljub vsemu pregledali vse metode dela in izbrali tiste, ki so bile za najino nalogo primerne.

Za pridobivanje mnenj učencev in učiteljev sva izbrali kvantitativno metodo anketnega vprašalnika, saj sva na ta način pridobili večji vzorec anketirancev in tako najine rezultate naredile bolj reprezentativne. Tako pri anketnem vprašalniku za učence kot za učitelje sva uporabili zaprti in mešani tip vprašanj, kjer sva anketirancem vnaprej ponudili odgovore, pri določenih vprašanjih pa sva uporabili odprto možnost odgovora, saj sva želeli pridobiti bolj razširjene odgovore oziroma zajeti tudi primere, ki jih sami nisva določili.

Med učence predmetne stopnje ter med učitelje sva anketne vprašalnike razdelili v mesecu januarju.

Kot podporo najini raziskavi sva se odločili intervjuvati dr. Anito Jagrič- Friškovec, šolsko zdravnico v Zdravstvenem domu Celje in vodjo sekcije za primarno pediatrijo pri Slovenskem zdravstvenem društvu. Obiskali sva jo v petek, 14.

februarja 2020 in se z njo pogovarjali o cepljenju in mladih. Povedala nama je veliko zanimivih informacij, ki so predstavljene v nadaljevanju.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA – O CEPLJENJU

2.1 KAJ JE CEPIVO?

»Cepiva in specifični imunoglobulini so visoko regularni, celostni, biološki pripravki, namenjeni za učinkovito in varno ustvarjanje zaščitnega imunskega odziva na okužbo pri cepljeni osebi.« (<https://www.nijz.si/sl/informacije-o-cepivih-cepiva-in-specificni-immunoglobulini>)

Slika 1: *Cepivo*

(Vir: <https://www.pravljicna.si/cepljenje>)

Cepiva se proizvajajo po najvišjih standardih varnosti. Dovoljenje za promet izda organ za zdravila, ki potrdi, da so učinkovita in varna v uporabi. Stalno pa se spremljajo in ocenjujejo, ali so dovolj učinkovita in varna.

Podatki kažejo, da so cepljenja prinesla ogromno zdravstveno korist tako posamezniku kot vsemu človeštvu. Zahvaljujoč cepljenju sedaj mnogih nalezljivih bolezni, zaradi katerih so ljudje nekoč hudo zbolevali, postali invalidi ali celo umirali, ne srečamo več.

Cilj cepljenja je zaščita pred zbolevanjem in s tem pred posledicami bolezni. Zato mora biti vsako cepljenje dokazano koristno za dolgoročno zdravje cepljenega posameznika. Tako preprečimo širjenje bolezni med prebivalstvom ali bolezen celo

izničimo. Pri tem je najpomembneje doseči, da bo na vsaki geografski enoti cepljeno vsaj 95 odstotkov ciljne populacije. Imunost ovira in omeji širjenje bolezni in tako varuje pred okužbo tudi tiste, ki s cepljenjem še niso pridobili odpornosti ali se zaradi drugih razlogov niso cepili. (Kraigher, Ihan in Avčin 2011)

2.2 ZGODOVINA CEPLJENJA

Cepljenje spada med največje uspehe v zgodovini medicine in hkrati tudi med največja upanja za medicino prihodnosti. Osnovna ideja cepljenja se je porodila iz opazovanja, da ljudje, ki so preboleli nekatere kužne bolezni, pozneje niso več zboleli za isto boleznijo, čeprav so bili v stiku z okuženimi osebami. Že stoletja pred našim štetjem so Kitajci iz krast bolnikov s črnimi kozami izdelovali cepiva, ki so jih vtirali v kožo zdravim ljudem, da bi jih zaščitili pred okužbo med epidemijami črnih koz. Ko so mrtve viruse vtrli v kožo, je imunski sistem cepljenega človeka izdelal protivirusna protitelesa, ki so pozneje ščitila organizem ob vdoru živih virusov črnih koz.

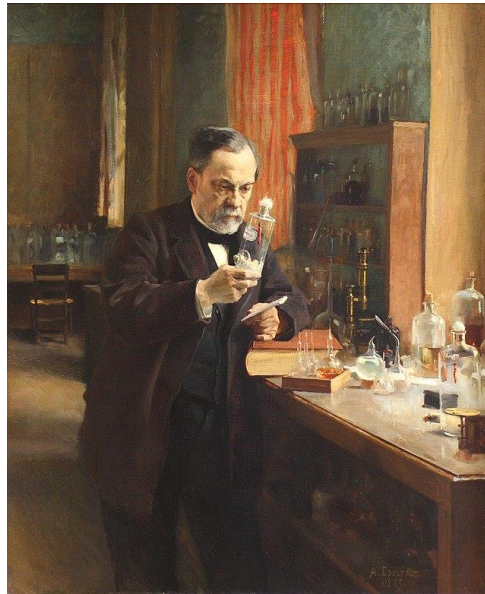
V 18. stoletju je kitajska ideja o cepljenju proti črnim kozam prek Turčije prišla v Anglijo, vendar zaradi možnega nastanka bolezni pri pomanjkljivem postopku, s katerim se uniči biološka aktivnost virusa, ni zaživela. V spremenjeni obliki je cepiva proti virusu kravjih koz v prakso uspešno uvedel in opisal angleški zdravnik Edward Jenner že leta 1796. S sistematičnim cepljenem po vsem svetu je uspelo preprečiti okoli 2 milijona smrti na leto in dve stoletji po odkritju cepiva odstraniti črne koze. Njihovo popolno odpravo je Svetovna zdravstvena organizacija proglasila leta 1980.

Slika 2: *Cepljenje nekoč*

(Vir: <http://www.skeptik.si/clanki/2012/03/10/o-crnih-kozah-in-zgodovini-cepljenja>)

Pomemben napredek v cepljenju je bil narejen tudi leta 1885, ko je Pasteur uporabil cepivo za zaščito pred steklino po izpostavitvi okužbi. Dečka, ki ga je ugriznil stekel pes, je cepil s cepivom, vzgojenim na celicah zajčje hrbtenjače, ki se je pri psih že izkazalo za učinkovito.

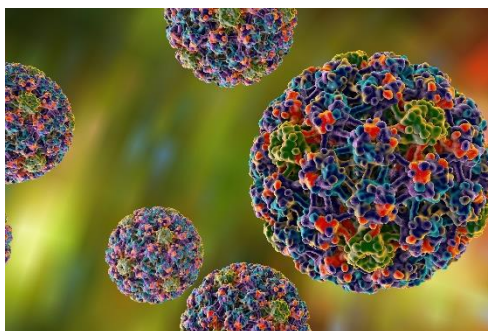
Slika 3: Louis Pasteur

(Vir: https://www.wikiwand.com/en/Louis_Pasteur)

Leta 1896 je Wright pri ljudeh preizkusil prvo mrtvo cepivo proti tifusu.

O prvih rezultatih s cepivom proti oslovskemu kašlju je Madsen poročal že leta 1923. Guerin je odkril cepivo proti tuberkulozi, ki so ga uporabljali za cepljenje, poimenovano tudi besežiranje. Leta 1937 so izdelali cepivo proti gripi in proti rumeni mrzlici. Pozneje so ustvarili še mnoga cepiva, ob tem velja posebna zasluga Endersu, Wellerju in Robbinsu, ki jim je leta 1949 prvič uspelo vzgojiti viruse na tkivnih kulturah opičjih in človeških celic, kar je bil temelj za učinkovito zaščito proti virusnim boleznim. Tako je nastalo živo cepivo proti otroški paralizi. Za njim so odkrili še cepiva proti ošpicam, rdečkam (1962), mumpsu (1966), novo cepivo proti steklini (1967), noricam (1973) in hepatitisu B (1976).

V letu 2006 smo dobili cepivo proti humanim virusom papiloma (HPV).

Slika 4: *Virus HPV*

(Vir: <http://genassistabcs.com/wp-content/uploads/2016/12/HPV.jpeg>)

Razvoj mikrobiologije, ki je za vsako infekcijsko bolezen skušala odkriti povzročitelja, je omogočil, da lahko za vsako nalezljivo bolezen pripravimo cepivo iz povzročiteljev bolezni. Na žalost se je izkazalo, da protitelesa, ki nastanejo po cepljenju, uspešno preprečijo samo nekatere kužne bolezni. Pri nekaterih cepivo sicer povzroči nastanek protiteles, vendar ta ne zadoščajo za preprečitev bolezni. Za izdelavo takih, na prvi pogled »nemogočih cepiv«, pa je potreben podroben študij patogeneze kužne bolezni in njenih povzročiteljev. Neredko se izkaže, da povzročitelj ni en sam, ampak obstaja v številnih različicah, od katerih je vsaka različica občutljiva na drugačen protitelesni odziv. Pogosto se zgodi tudi, da se nekateri posamezniki bolj uspešno zoperstavijo kužni bolezni kot drugi. Iz takih odkritij je nato mogoče sestaviti pot za izdelavo cepiva, ki ga je zaradi narave kužne bolezni na prvi pogled nemogoče izdelati. (www.imi.si › [sodelavci](#) › [alozj-ihan](#) › [pedagoska_fajli](#)).

2.3 CEPLJENJE V SLOVENIJI

V Sloveniji so s cepljenjem začeli nekje okrog leta 1800. Najprej so cepili proti črnim kozam, ki je bila ena najbolj smrtonosnih bolezni v vsej zgodovini človeštva. Z napredkom drugod po svetu se je cepljenje razvijalo tudi v Sloveniji. Po cepljenju proti črnim kozam so pred 2. svetovno vojno pričeli s cepljenjem proti davici, sledila so mu cepljenja proti tuberkulozi (1948), proti tetanusu (1951), oslovskemu kašlju (1959) in otroški paralizi (1957). Preprečevanje ošpic z dvema odmerkoma cepiva

smo v Sloveniji uvedli v letu 1979, leto kasneje kot cepljenje proti mumpsu. Od 1990 je cepljenje proti rdečkam obvezno za dečke in deklice, proti hepatitisu B pa od leta 1998. Cepljenje proti HPV je pri nas še neobvezno za deklice v 6. razredu, uvedeno pa je bilo leta 2009.

Cepljenju je bila namenjena stalna velika pozornost in je imelo prednost med preventivnimi programi. (Vir: NIJZ)

2.4 VRSTE CEPIV

Cepljenje temelji na lastnosti imunskega sistema, da povzročitelje, s katerimi se je že seznanilo, prepozna hitreje in jih uspešneje uniči. Za cepljenje proti nalezljivim boleznim uporabljamo preparate mrtvih ali živih povzročiteljev nalezljivih bolezni ter cepiva, pripravljena z genetsko tehnologijo.

Mrtva cepiva

Patogene mikrobo odstranimo z vročino ali s kemičnimi snovmi. V Sloveniji uporabljamo mrtva cepiva proti naslednjim boleznim: oslovskemu kašlju, tifusu, koleri, gripi, steklini, otroški paralizi, klopnemu meningoencefalitisu, hepatitisu B in hepatitisu A.

Živa cepiva, oslajljena cepiva

Pripravljena so iz oslajljenih sevov mikroorganizmov in jih uporabljamo proti naslednjim nalezljivim boleznim: tuberkulozi, otroški paralizi, ošpicam, mumpsu, rdečkam, rumeni mrzlici in noricam.

Cepiva iz očiščenih delov mikroorganizmov

Sestavljeni so iz očiščenih mikrobnih snovi, ki povzročajo nastajanje protiteles. Tradicionalno čiščenje poteka s proteinsko tehnologijo.

Toksoidi

Za cepljenje proti davici in tetanusu uporabljamo cepivo, pripravljeno iz bakterijskih strupenih snovi, ki spreminjajo potek kemičnih reakcij v telesu in ga izločajo povzročitelji bolezni.

Cepljenje proti nalezljivim boleznim se lahko opravi z dajanjem enega cepiva dajanjem mešanih cepiv proti več nalezljivim boleznim ali hkratnim dajanjem več cepiv (Vakcinet, 2017).

2.5 PROGRAM CEPLJENJ V SLOVENIJI

Poznamo program obveznega in neobveznega cepljenja. Obvezna cepljenja so tista, proti katerim se moramo (oziroma naj bi se) vsi cepili.

Pri predšolskih otrocih so **obvezna cepljenja proti** davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, hemofilusu influence b, otroški paralizi, ošpicam, mumpsu, rdečkam.

Pri učencih, dijakih in študentih so **obvezna cepljenja proti** ošpicam, mumpsu, rdečkam, hepatitisu B, davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, klopnemu meningitisu (KME) in steklini (cepljenje proti KME in steklini je obvezno za dijake in študente, ki so pri praktičnih vajah izpostavljeni nevarnosti okužbe).

PROGRAM NEOBVEZNEGA CEPLJENJA je program, ki omogoča prostovoljno izbiro za neko cepljenje. Na voljo je veliko vrst cepljenj, V Sloveniji pa se priporočajo predvsem proti sezonski gripi, pnevmokoknim okužbam, klopnemu meningoencefalitisu ter okužbam s humanimi papilomavirusi (HPV).

KOLENDAR CEPLJENJA OTROK

NALEZLJIVE BOLEZNI, KI JIH PREPREČUJEMO S CEPLJENJEM

Prvo in drugo leto starosti

3 mesece	davica, tetanus, oslovski kašelj, Hib, otroška paraliza, hepatitis B (1. odmerek) pnevmokokne okužbe (1. odmerek)
5 mesecev	davica, tetanus, oslovski kašelj, Hib, otroška paraliza, hepatitis B (2. odmerek) pnevmokokne okužbe (2. odmerek)
11 do 18 mesecev	ošpice, mumps, rdečke (1. odmerek) davica, tetanus, oslovski kašelj, Hib, otroška paraliza, hepatitis B (3. odmerek) pnevmokokne okužbe (3. odmerek)

Tretje leto starosti

3 leta	klopni meningoencefalitis (3 odmerki)
--------	---------------------------------------

Pred vstopom v šolo

5 do 6 let	ošpice, mumps, rdečke (2. odmerek) hepatitis B* (1. in 2. odmerek)
------------	---

Po vstopu v šolo

1. razred OŠ	hepatitis B* (3. odmerek)
3. razred OŠ	davica, tetanus, oslovski kašelj (4. odmerek)
6. razred OŠ	HPV (za dekleta 1. in 2. odmerek)
Ob sistematskem pregledu v srednji šoli	tetanus (5. odmerek)

* Cepljenje z monovalentnim cepivom proti hepatitisu B se opravi pri otrocih, ki so bili cepljeni s 5-valentnim cepivom proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, otroški paralizni in okužbam s hemofilusom influence tipa b.

NIJZ
Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Pripravil: Center za nalezljive bolezni
Izdal: Nacionalni inštitut za javno zdravje
Oblikovanje: Laura Tratnik Belopavlovič
Foto: Buenos Dias
Tisk: Tisk Žnidarič d.o.o.
Izdaja: november 2019

Slika 5: Koledar cepljenj predšolskih in šolskih otrok

(Vir: <https://www.nijz.si/sl/koledar-cepljenja-predšolskih-in-solskih-otrok-v-sloveniji>)

2.6 CEPLJENJE IN NALEZLJIVE BOLEZNI

Nalezljive bolezni povzročajo mikrobi (bakterije, virusi, glive ali paraziti), ki se lahko širijo neposredno s prenosom s človeka na človeka ali preko okuženih predmetov in onesnaženega okolja. S cepljenjem smo nekatere izjemno nevarne bolezni že izničili (črne koze in nekatere druge). Nalezljive bolezni razdelimo na več skupin; za mnoge od njih so na voljo cepiva, za nekatere pa jih žal še ni.

V Sloveniji imamo poleg obveznega cepljenja na voljo tudi številna druga. Nekatera se priporočajo, na primer proti HPV (Humani papilomavirusi) in proti klopnemu meningoencefalitisu. Otrokom v zgodnji starosti svetujejo cepljenje proti rota virusu. Nekatera priporočajo v primeru potovanj v druge države (na primer proti tuberkolozi, hepatitisu A...), nekatera pa so obvezna ob vstopu v določene države (npr. cepljenje proti rumeni mrzlici).

Ker cepljenje ne zagotavlja stodontne zaščite pred boleznimi, lahko že manjše število necepljenih ljudi povzroči, da se redke bolezni znova pojavijo, čeprav so že dolga leta praktično izkoreninjene. Posebej poudarjajo, da se lahko pojavijo v t. i. nerazvitih državah in se zaradi vse večje mobilnosti ljudi hitro širijo. Kolektivna odpornost se pojavi z visokim deležem cepljenih v ciljni skupini (90–95 odstotkov). Z zniževanjem precepljenosti lahko nalezljive bolezni ponovno izbruhnejo, prav tako pa niso omejene le na t. i. nerazvite države.

V Sloveniji precepljenost, to je delež cepljenega prebivalstva, v zadnjih letih žal upada proti vse več boleznim. Slovensko povprečje precepljenosti je v šolskem letu 2017/2018 znašalo 92,3 odstotka (NIJZ). Cepljenje proti hepatitisu B je v zadnjih letih upadlo za skoraj 2 %, enako velja za ošpice, rdečke in mumps. Za 1 % je padla precepljenost proti oslovskemu kašlju, davici in tetanusu.

V Sloveniji je nizek delež cepljenja tudi proti sezonski gripi, pnevmokoknim okužbam in klopnemu meningitisu, ki pri nas velja za eno izmed nevarnejših okužb. (Vir: NIJZ) Pozitivna usmeritev pa se kaže pri cepljenju proti HPV.

2.7 EPIDEMIJA

Beseda **epidemija** izhaja iz grščine in pomeni nenaden izbruh ter hitro širjenje kake nalezljive bolezni v človeški populaciji, ki opazno presega normalno obolevnost v populaciji. Posebno hude in geografsko zelo razširjene epidemije označujemo z izrazom **pandemija**. S proučevanjem teh pojavov se ukvarja epidemiologija. (Vir: internet).

Epidemije so se začele pojavljati, ko so ljudje organizirano zaživali v večjih skupnostih, krajih in mestih. V preteklosti poznamo kar nekaj smrtonosnih epidemij, kot so epidemije kuge, španske gripe, aidsa, ptičje gripe, sarsa in trenutno aktualno in zaskrbljujočo epidemijo novega koronavirusa.

2.8 NASPROTNIKI CEPLJENJA

V svetu je, kljub strokovnim priporočilom, še vedno mnogo ljudi, ki cepljenje zavračajo, mu nasprotujejo. Pogosto se povezujejo v skupine, ki širijo lažne informacije glede cepljenja in tako škodujejo ljudem ter ogrožajo človeška življenja. Zaradi bolezni, ki bi jih lahko preprečili, vsako leto namreč umre 1,5 milijona otrok, približno 20 milijonov otrok pa še vedno ni cepljenih. Zavračanje je v zadnjem času čedalje pogostejše, še posebej v ZDA, nasprotniki cepljenja pa so v porastu tudi v Avstraliji in Italiji.

Slika 6: Protesti proti cepljenju

Vir: <https://www.theday.com/article/20190521/NWS12/190529924>

Nasprotovanje cepljenju ima različne vzroke: od egoizma, neznanja in strahu, do življenjskega stila, poslovnih, politično-moralnih pa vse do verskih vzrokov (Vir: Delo.si: Brez cepljenja naprej v preteklost). Med razlogi nekaterih staršev, ki vztrajno odklanjajo cepljenje, so običajno strah pred neželenimi učinki. Prepogosto strah vzbujajo ravno skupine, ki preko spleta razširjajo lažne informacije, starši pa jim nasedajo. Kot je navedla Svetovna zdravstvena organizacija WHO (World Health Organization), je "zadržanost do cepljenja - tako kasnejše oziroma zamujeno cepljenje kot tudi popolno zavračanje, kljub razpoložljivosti cepiv, ena od desetih največjih nevarnosti za zdravje, s katerimi se bo moral svet soočiti," (povzeto po članku WHO: Nasprotniki cepljenja- ena od desetih največjih groženj zdravju v 2019: Spletni portal 24 ur).

V to skupino pa vsekakor ne smemo šteti tistih, ki ne smejo biti cepljeni, ker so strokovno dokazano preobčutljivi na nekatere sestavine cepiv ali pa je za nekatere cepljenje zaradi hujših alergij lahko zelo nevarno. Tudi zaradi njihove zaščite je pomembno, da se cepijo drugi, saj so tako bolje zaščiteni tudi tisti, ki bi jih cepljenje lahko ogrozilo.

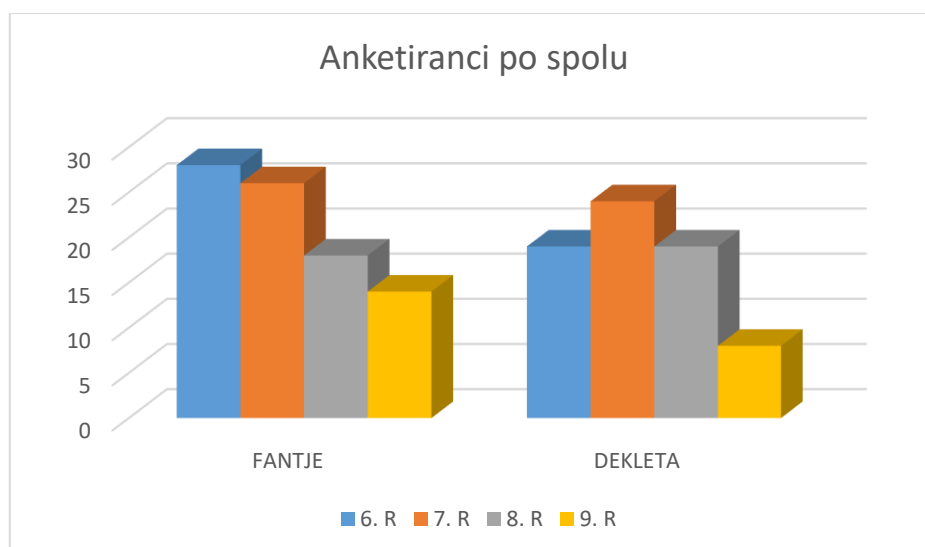
Tudi v Sloveniji imamo Civilno iniciativo za prostovoljno cepljenje, Društvo za svobodo odločanja ter Starši obveščamo Slovenijo, skupine, ki med drugim delujejo tudi proti obveznemu cepljenju otrok.

3 ANALIZA ANKETE – UČENCI

V mesecu januarju sva izvedli anketo med učenci predmetne stopnje naše šole. Anketirali sva skupno 156 učencev, od tega 86 fantov in 70 deklet. V 6. razredu sva pridobili 47 anket, v 7. razredu 50, v 8. razredu 37 in v 9. razredu 22.

	6. R	7. R	8. R	9. R	Skupaj
FANTJE	28	26	18	14	86
DEKLETA	19	24	19	8	70

Tabela 1: Anketiranci po spolu

Graf 1: Anketiranci po spolu

Ker sva v raziskavi želeli ugotoviti, kako o cepljenju razmišljajo mladi oziroma najini vrstniki, se nama je zdelo smiselno, da anketirance razdeliva po starosti. Rezultati so v nadaljevanju predstavljeni po starosti oziroma razredih, v analizi pa je starost upoštevana v primerih, kjer se nama je to zdelo smiselno.

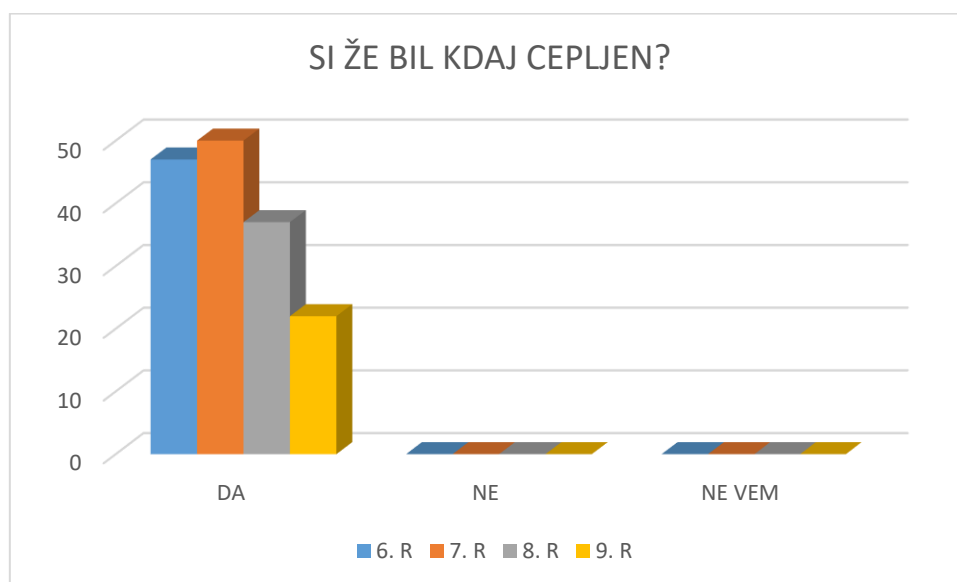
3.1 Ali veš, če si že bil kadarkoli do sedaj cepljen?

Izbirali so med odgovori:

- a) da b) ne c) ne vem

	6. R	7. R	8. R	9. R
DA	47	50	37	22
NE	0	0	0	0
NE VEM	0	0	0	0

Tabela 2: Si že bil cepljen?

Graf 2: Si že bil cepljen?

Vsi anketiranci (100 %) so že bili cepljeni oziroma vsaj tako menijo, kar sva tudi pričakovali. S tem lahko potrdiva najino prvo hipotezo, v kateri sva predpostavili, da se je večina že kdaj cepila. (H1: Večina anketiranih učencev je že bila cepljena).

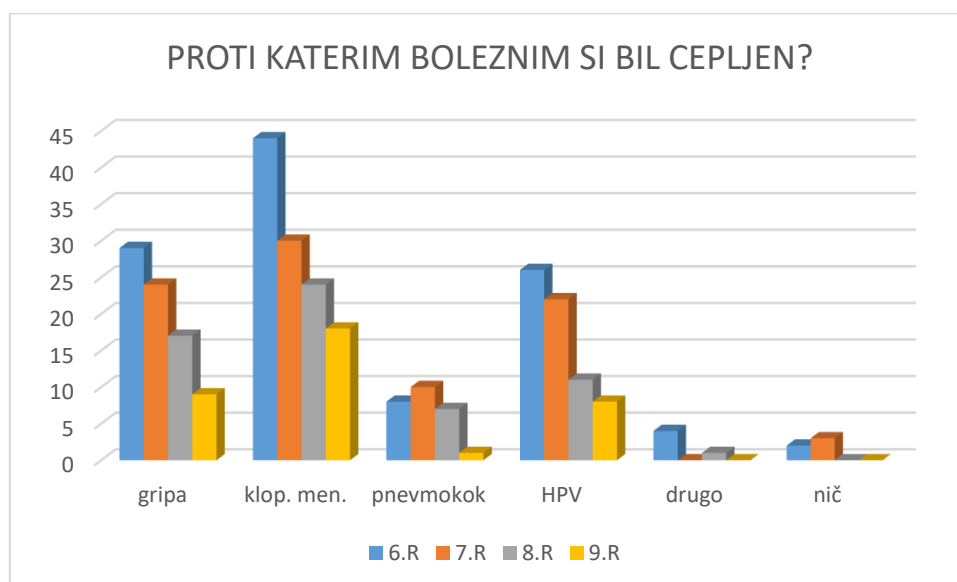
3.2 Ali več, proti katerim boleznim si bil cepljen?

Pri tem vprašanju so lahko izbrali več odgovorov, izbirali so med:

- a) Gripa
- b) Klopni meningitis
- c) Pnevmonoke okužbe (pnevmonok je bakterija, ki povzroča različne bolezni, npr. pljučnico, vnetje srednjega ušesa)
- d) HPV
- e) Druga cepljenja (napiši prosim, katero): _____
- f) Nisem bil nikoli cepljen po neobveznem programu.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	29	24	17	9
B	44	30	24	18
C	8	10	7	1
D	26	22	11	8
E	4	0	1	0
F	2	3	0	0

Tabela 3: Proti čemu si bil cepljen?

Graf 3: Proti katerim boleznim si bil cepljen?

V 6. razredu se je največ učencev cepilo proti klopnemu meningitisu, ravno tako v 7., 8. in 9. razredu. Skupno se je proti klopnemu meningitisu cepilo 74 % vprašanih. Ta podatek naju je kar presenetil. Drugi najpogosteje izbran odgovor je bilo cepljenje proti gripi (51 %), sledijo mu cepljenje proti HPV (43 %), pnevmokoku (17 %) ter druga. S tem morava zavrnila najino 5. hipotezo, in sicer v delu, kjer sva predvideli, da se je največ učencev cepilo proti HPV. (H5: Učenci so se največ cepili proti HPV, učitelji pa se najpogosteje cepijo proti gripi.). Trije anketiranci so pod druga cepljenja navedli cepljenje proti ošpicam, dva pa tudi proti tetanusu. Dva anketiranca sta izbrala odgovor f, kar pomeni, da sta se cepila zgolj po obveznem programu cepljenja.

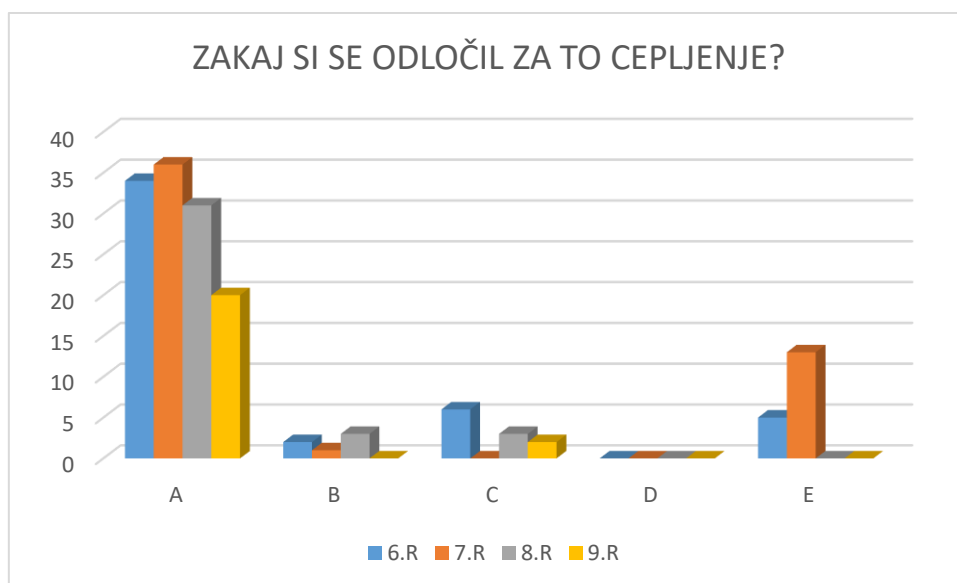
3.3 Zakaj si se odločil za to cepljenje?

Izbirali so med odgovori:

- a) Na cepljenje so me peljali starši.
- b) Cepljenje mi je svetoval zdravnik.
- c) Sam sem želel in se z dovoljenjem staršev cepil.
- d) Nisem se nikoli še cepil.
- e) Drugo (prosim, napiši, razlog)_____

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	34	36	31	20
B	2	1	3	0
C	6	0	3	2
D	0	0	0	0
E	5	13	0	0

Tabela 4: Zakaj si se odločil za to cepljenje?

Graf 4: Zakaj si se odločil za to cepljenje?

Najpogosteje izbran odgovor, 78 %, v vseh štirih razredih je bil, da so jih na cepljenje peljali starši. Precej manj so izbrali druge možnosti (odgovora b in c). V 6. in 7. razredu so anketiranci zapisali, da so na cepljenje odšli s šolo, kar je razumljivo, saj so v 6. razredu sistematski pregledi za osnovnošolce obvezni in so zato bili tudi cepljeni.

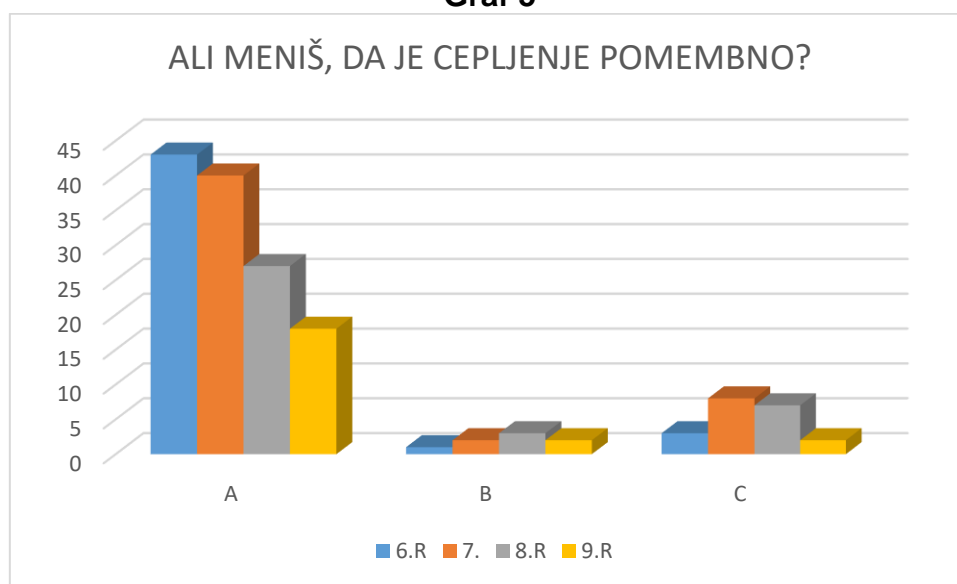
3.4 Ali meniš, da je cepljenje potrebno oz. pomembno?

Izbirali so med odgovori: a) Da b) Ne c) Nimam mnenja

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	43	40	27	18
B	1	2	3	2
C	3	8	7	2

Tabela 5: Ali meniš, da je cepljenje potrebno?

Graf 5

Graf 5: Ali meniš, da je cepljenje pomembno?

82 % anketiranih meni, da je cepljenje pomembno, 5 % anketirancev pa je mnenja, da ni pomembno. Ti učenci so dokaj enakomerno razporejeni po posameznih razredih. Kar 13 % vseh vprašanih učencev o pomembnosti cepljenja nima mnenja, največ takih je v 7. in 8. razredu. Kljub vsemu lahko najino 2. hipotezo potrdiva. (H2: Polovica ali več anketiranih učencev bo menila, da je cepljenje pomembno.).

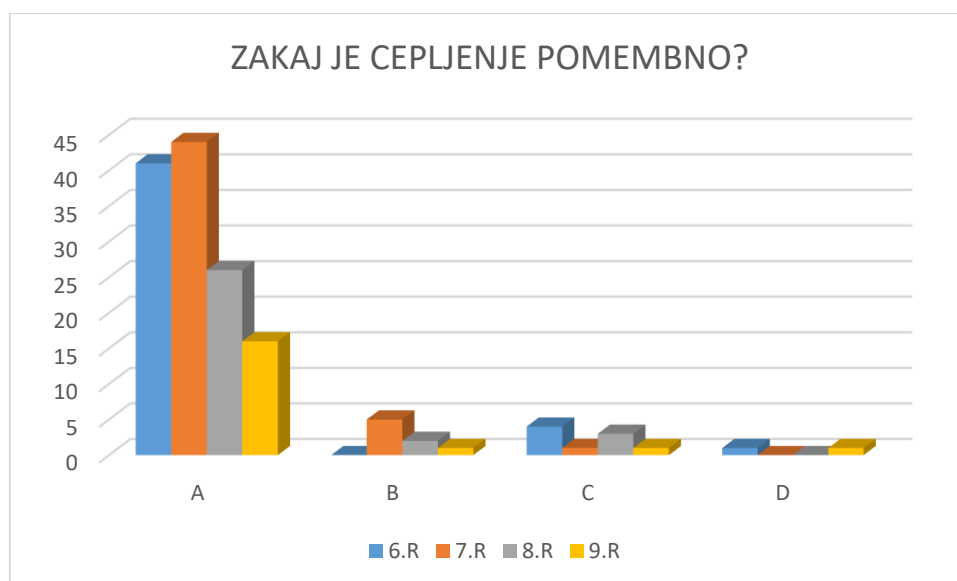
3.5 Če si odgovoril DA, zakaj meniš, da je cepljenje pomembno?

Izbirali so med odgovori:

- a) Ker preprečuje nekatere bolezni.
- b) Prebral sem na spletu.
- c) Tako menijo moji starši, zato tudi jaz menim tako.
- d) Menim, da cepljenje ni pomembno.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	41	44	26	16
B	0	5	2	1
C	4	1	3	1
D	1	0	0	1

Tabela 6: Zakaj meniš, da je cepljenje pomembno?

Graf 6: Zakaj je cepljenje pomembno?

Na to vprašanje naj bi odgovorili anketiranci, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, to je, da je cepljenje pomembno, vendar sva pri analizi ugotovili, da so na to vprašanje odgovarjali tudi nekateri drugi.

Večina anketirancev (88 %) meni, da cepljenje preprečuje nekatere bolezni. 5 % anketirancev je ta podatek prebralo na spletu. 9 od skupno 145, ki so na to vprašanje odgovorili, jih meni tako, ker enako menijo tudi njihovi starši. Samo eden je mnenja, da cepljenje ni pomembno.

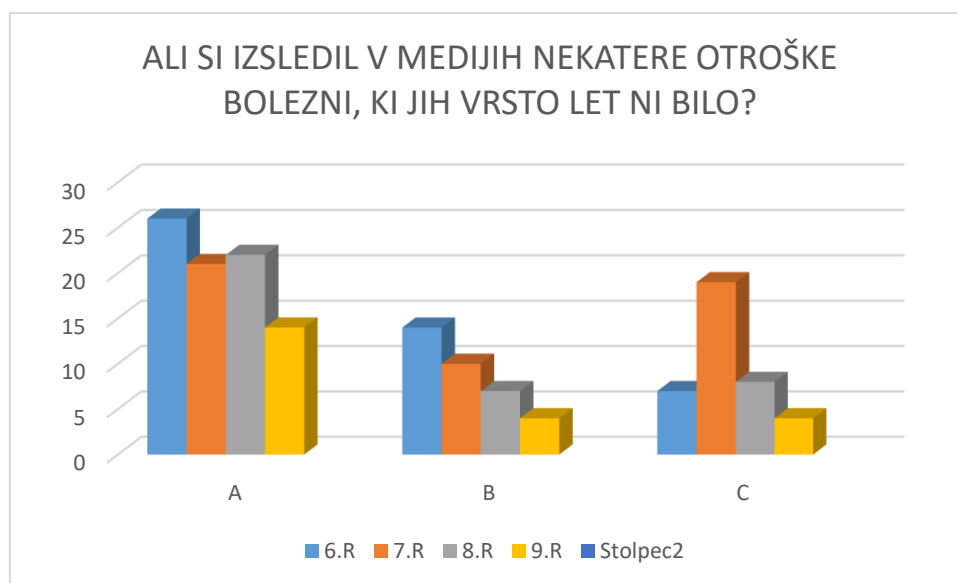
3.6 Ali si zasledil v medijih, da so se ponovno pojavile nekatere otroške bolezni, ki jih vrsto let ni bilo, ker se ponekod nekateri ne cepijo več proti njim? Takšen primer so ošpice.

Izbirali so med

- a) Sem slišal, zasledil b) Ne, nisem c) Se ne spomnim

Stolpec1	6.R	7.R	8.R	9.R
A	26	21	22	14
B	14	10	7	4
C	7	19	8	4

Tabela 7: Si zasledil novice o otroških boleznih v medijih?

Graf 7: Ali si zasledil v medijih nekatere otroške bolezni, ki jih vrsto let ni bilo?

53 % anketirancev je v medijih že zasledilo, da so se ponovno pojavile nekatere bolezni, ki jih vrsto let ni bilo. 22 % vprašanih tega podatka ni zasledilo, 25 % se tega ne spomni. Pri tem vprašanju najbolj odstopajo sedmošolci, saj je ta podatek zasledila manj kot polovica (42 %) vprašanih učencev.

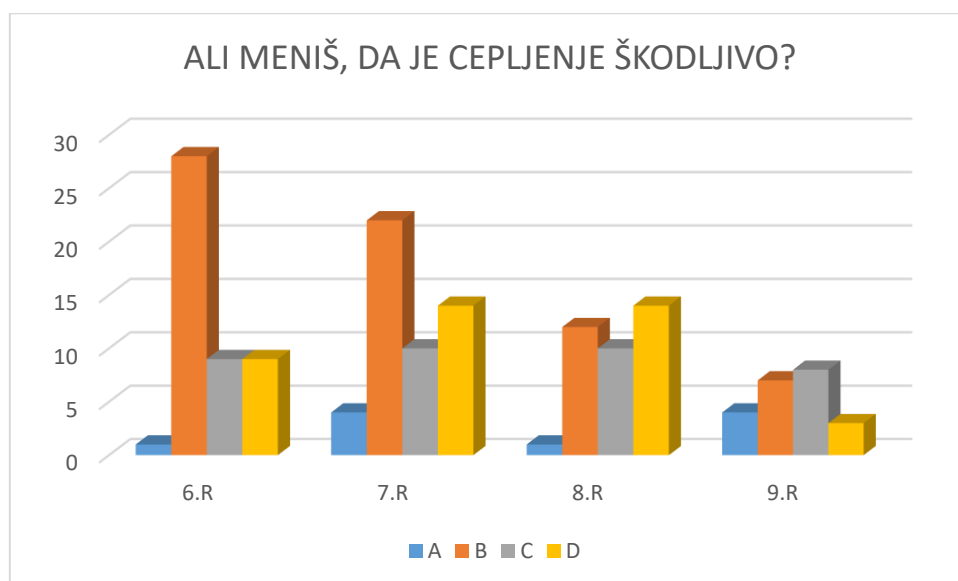
3.7 Ali meniš, da je cepljenje škodljivo?

Izbirali so med:

- a) Da, menim, da je zelo škodljivo.
- b) Ne, cepljenje zagotovo ni škodljivo.
- c) Ne vem, nimam dovolj informacij.
- d) Nimam posebnega mnenja o tem.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	1	4	1	4
B	28	22	12	7
C	9	10	10	8
D	10	14	14	3

Tabela 8: Je cepljenje škodljivo?

Graf 8: Ali meniš, da je cepljenje škodljivo?

Kar 6 % vprašanih meni, da je cepljenje zelo škodljivo. Da cepljenje zagotovo ni škodljivo, meni zgolj 44 % vseh vprašanih, kar je manj kot polovica. To je najpogosteje izbran odgovor v 6. in 7. razredu. V višjih razredih so pogosteje izbrali odgovora, da nimajo dovolj informacij ali o tem nimajo posebnega mnenja.

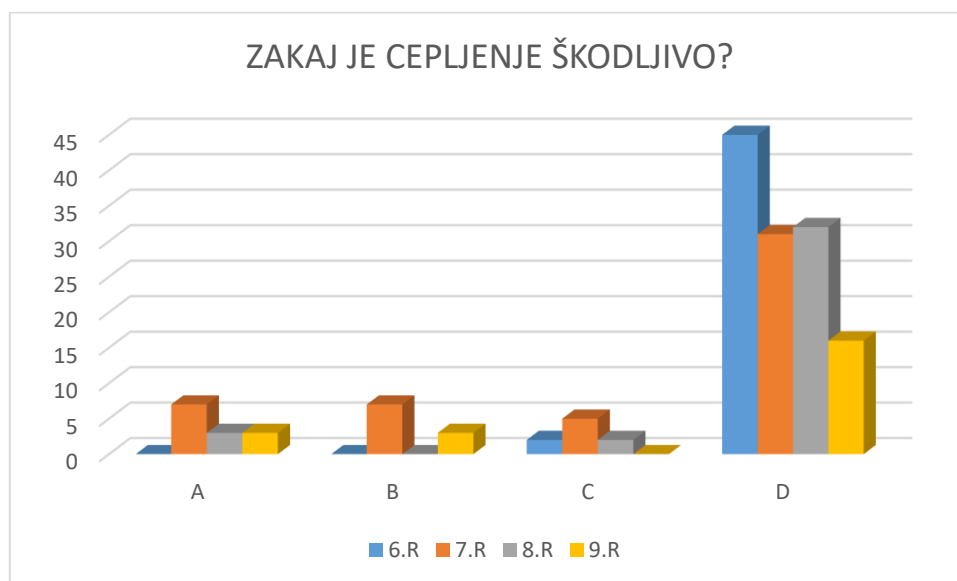
3.8 Zakaj meniš, da je cepljenje škodljivo?

Izbirali so med odgovori:

- a) Prebral sem na spletu.
- b) Tako menijo moji starši, zato menim tudi jaz tako.
- c) Imam slabe izkušnje s cepljenjem.
- d) Menim, da je cepljenje neškodljivo.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	0	7	3	3
B	0	7	0	3
C	2	5	2	0
D	45	31	32	16

Tabela 9: Zakaj je cepljenje škodljivo?

Graf 9: Zakaj je cepljenje škodljivo?

9 anketirancev ima s cepljenjem slabe izkušnje, zato menijo, da je cepljenje škodljivo. 79% vprašanih meni, da je cepljenje popolnoma neškodljivo, 13 anketiranih učencev je to prebralo na spletu, 10 pa jih meni tako, ker tako menijo njihovi starši.

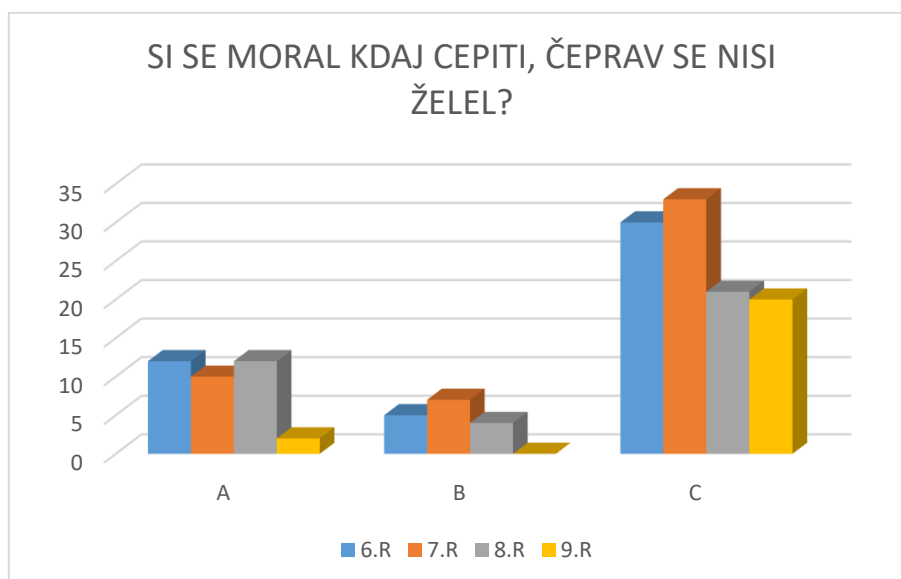
3.9 Ali se je kdaj že zgodilo, da si se moral cepiti, čeprav nisi želel?

Izbirali so med odgovori:

- Da, to so zahtevali starši, čeprav sem menil, da ni potrebno.
- Da, ker je moje zdravstveno stanje tako zahtevalo.
- Ne, nikoli.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	12	10	12	2
B	5	7	4	0
C	30	33	21	20

Tabela 10: Si se moral cepiti, pa tega nisi želel?

Graf 10: Si se moral kdaj cepiti, čeprav se nisi želel?

Rezultati tega vprašanja so se nama zdeli resnično zanimivi. Kar 30 % vprašanih se je cepilo, ker so tako zahtevali starši, čeprav so sami mnenja, da le-to ni bilo potrebno. To se nama je zdelo kar veliko, je pa to morda pokazatelj, da se v prihodnje, torej ko bodo o cepljenju lahko odločali povsem sami, ne bodo cepili, čeprav se bo to priporočalo.

104 anketirancem (67 %) se to še ni pripetilo, kar pa je več kot polovica vseh vprašanih. 11 anketirancev se je moralo cepiti zaradi njihovega zdravstvenega stanja.

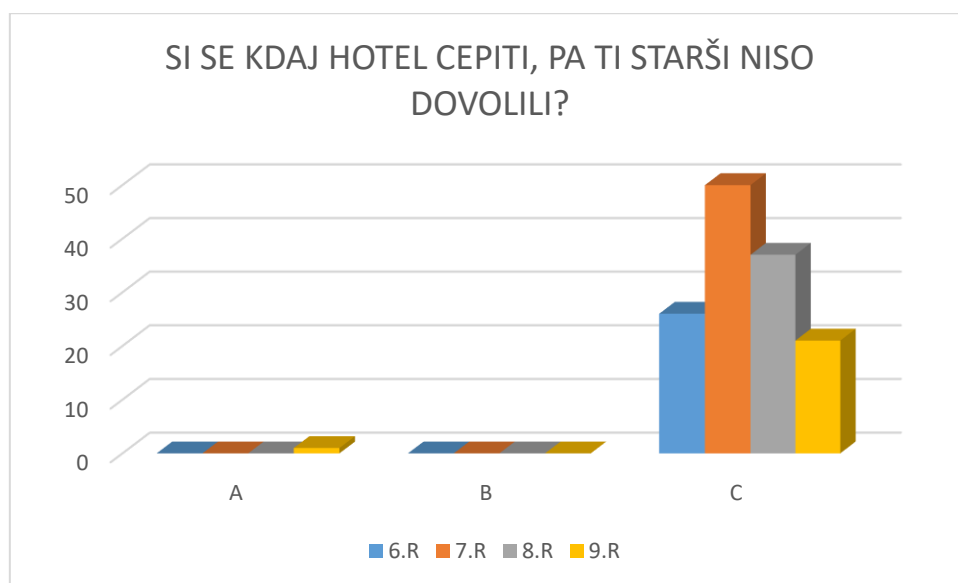
3.10 Ali se je kdaj zgodilo, da si se želel cepiti, pa ti starši tega niso dovolili?

Izbirali so med odgovori:

- a) Da, želel sem se cepiti proti _____ (zapiši vrsto cepljenja), vendar mi starši niso dovolili.
- b) Da, vendar mi zdravstveno stanje to ne dovoljuje.
- c) Ne, nikoli.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	0	0	0	1
B	0	0	0	0
C	47	50	37	21

Tabela 11: Si se želel cepiti, pa ti niso dovolili?

Graf 11: Si se kdaj želel cepiti, pa ti starši niso dovolili?

Anketirani učenci niso imeli izkušnje, da bi se želeli sami cepiti, pa jim starši tega niso dovolili. Izjema je devetošolka, ki se je želela cepiti proti HPV, vendar ji niso dovolili.

3.11 Pomembnost posameznih cepljenj

Prosiva, če lahko v vrednostih od 1 – 5 označiš, kako pomembna so zate naslednja cepljenja. Zapisali sva, kaj pomeni obkrožena številka pri posameznem odgovoru.

1 – sploh ni pomembno, 2 – ni pomembno, 3 – niti ni pomembno, niti je pomembno
4 – je pomembno, 5 – zelo je pomembno

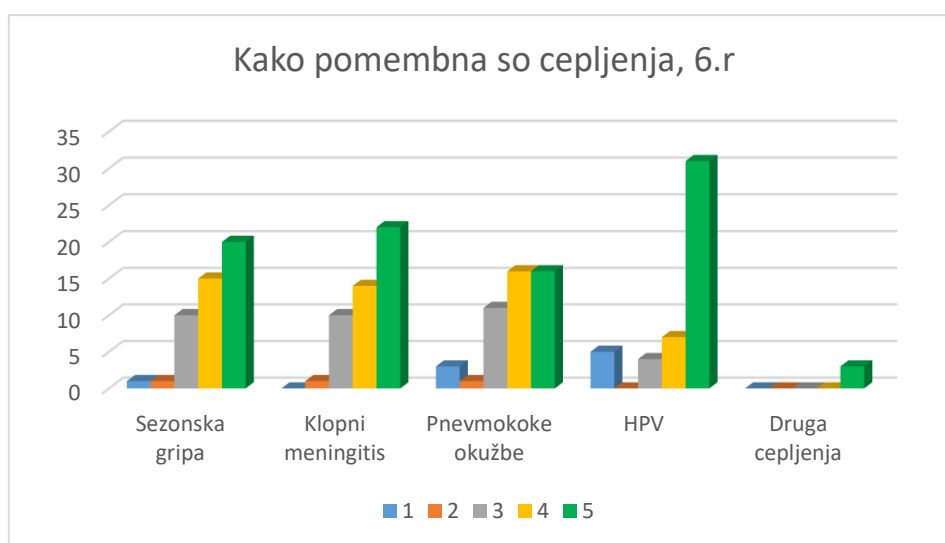
Cepljenje proti sezonski gripi	1	2	3	4	5	
Klopni meningitis	1	2	3	4	5	
Pnevmokoke okužbe	1	2	3	4	5	
HPV		1	2	3	4	5
Druga cepljenja _____		1	2	3	4	5

Pri tem vprašanju niso vsi anketiranci povsod obkrožili števila. Predstavljeni so prejeti odgovori za posamezen razred.

6. razred

6. razred	1	2	3	4	5
Sezonska gripa	1	1	10	15	20
Klopni meningitis	0	1	10	14	22
Pnevmokoke okužbe	3	1	11	16	16
HPV	5	0	4	7	31
Druga cepljenja	0	0	0	0	3

Tabela 12: Kako pomembna so cepljenja, 6.r

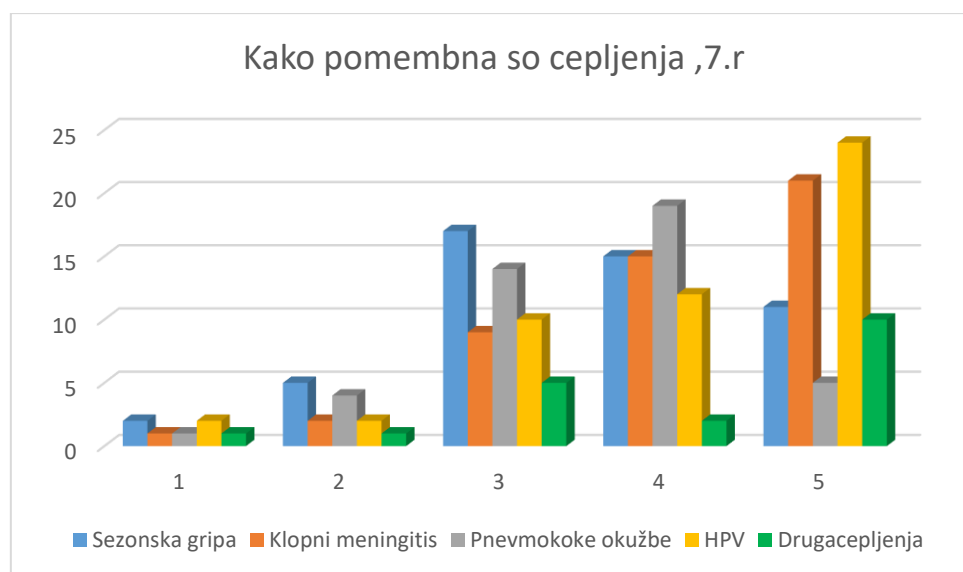
Graf 12: Kako pomembna so cepljenja, 6.r

V šestem razredu so kot najbolj pomembno cepljenje izbrali cepljenje proti HPV, z najvišjo oceno (5) so ta odgovor izbrali v 66 %. Cepljenje proti pnevmokoknim okužbam je z oceno 4 ocenilo 34 % vprašanih šestošolcev. Izmed drugih cepljenj so učenci zapisali cepljenje proti tetanusu, ki so ga ravno tako najbolj pogosto ocenili z najvišjo oceno.

7. razred

7. razred	1	2	3	4	5
Sezonska gripa	2	5	17	15	11
Klopni meningitis	1	2	9	15	21
Pnevmokoke okužbe	1	4	14	19	5
HPV	2	2	10	12	24
Druga cepljenja	1	1	5	2	10

Tabela 13: Kako pomembna so cepljenja, 7.r

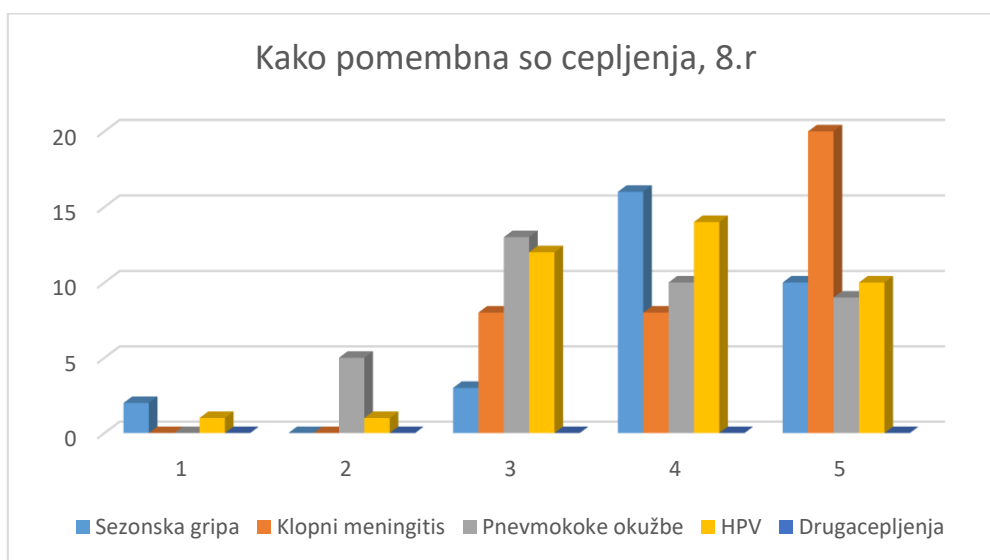
Graf 13: Kako pomembna so cepljenja, 7.r

Tudi v sedmem razredu so kot najbolj pomembno cepljenje izbrali cepljenje proti HPV, z najvišjo oceno (5) so ta odgovor izbrali v 53 %. Sledi mu cepljenje proti klopnemu meningitisu (45 %). Izmed drugih cepljenj so učenci zapisali cepljenje proti hepatitisu B in ošpicam, ki sta del obveznega cepljenja, ter tudi proti tetanusu.

8. razred

8. razred	1	2	3	4	5
Sezonska gripa	2	0	3	16	10
Klopni meningitis	0	0	8	8	20
Pnevmokoke okužbe	0	5	13	10	9
HPV	1	1	12	14	10
Druga cepljenja	0	0	0	0	0

Tabela 14: *Kako pomembna so cepljenja, 8.r*

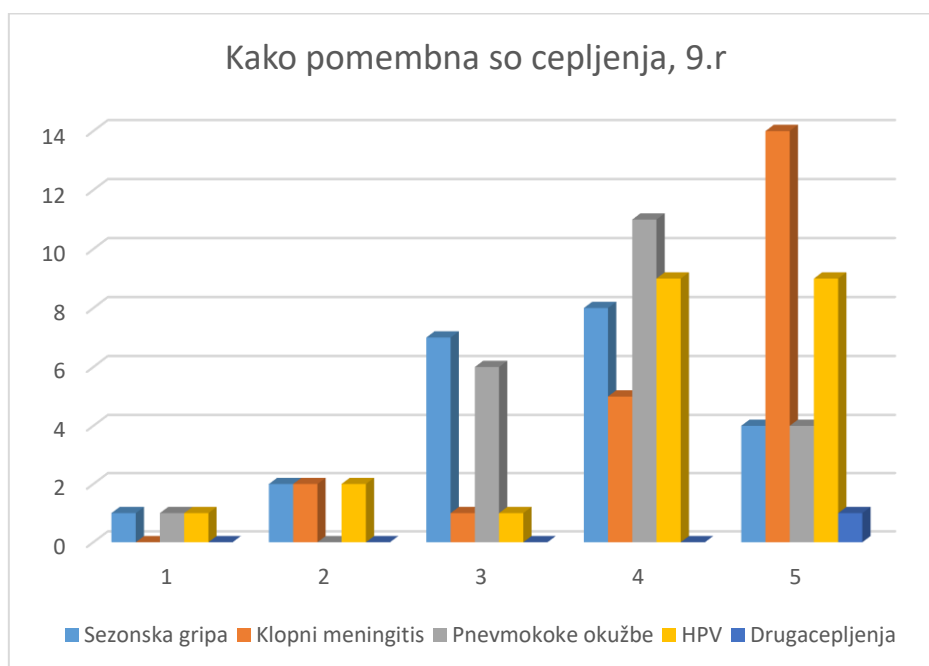
Graf 14: *Kako pomembna so cepljenja, 8.r*

V 8. razredih so z najvišjo oceno največkrat ovrednotili cepljenje proti klopnemu meningitisu. Pomembno se jim zdi tudi cepljenje proti sezonski gripi. Osmošolci so med ostalimi cepljenji, ki sva jih omenili že v zgornji analizi, navajali tudi cepljenje proti steklini. Zanimivo.

9. razred

9. razred	1	2	3	4	5
Sezonska gripa	2	0	3	16	10
Klopni meningitis	0	0	8	8	20
Pnevmokoke okužbe	0	5	13	10	9
HPV	1	1	12	14	10
Druga cepljenja	0	0	0	0	0

Tabela 15: *Kako pomembna so cepljenja, 9.r*

Graf 15: *Kako pomembna so cepljenja, 9.r*

Tudi v 9. razredih so z najvišjo oceno največkrat ovrednotili cepljenje proti klopnemu meningitisu. Ravno tako se jim zdi pomembno cepljenje proti sezonski gripi, kar kaže nekoliko na to, da starejši (osmošolci in devetošolci) verjetno nekoliko bolj spremljajo tudi aktualne razmere, saj je ravno v času raziskave veliko govora o gripi.

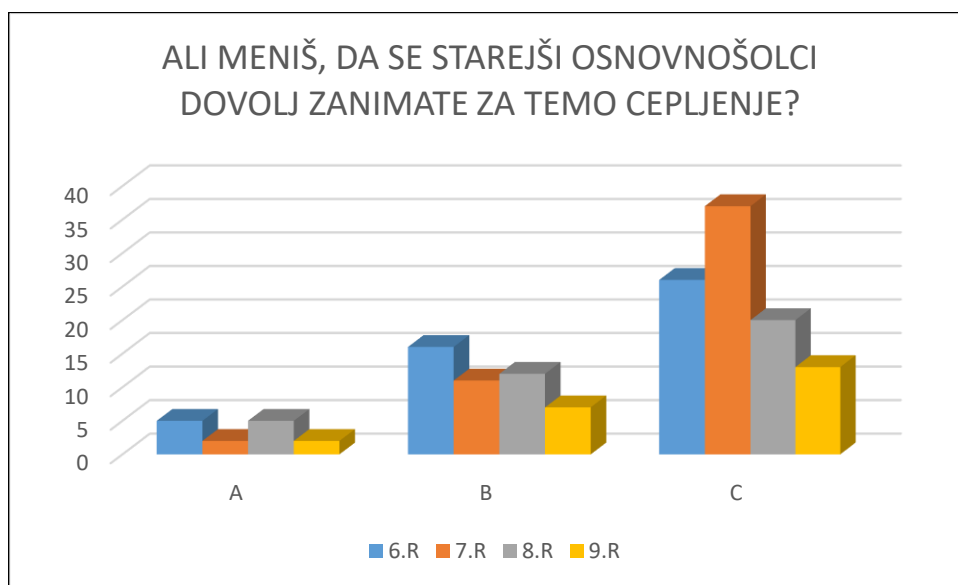
3.12 V javnosti je velikokrat debata na temo cepljenja. Ali meniš, da se starejši osnovnošolci dovolj zanimajo za to temo?

Izbirali so med odgovori:

- a) Da, veliko nas kaže zanimanje za to temo in o njej razpravljamo, saj gre vendar za naše zdravje
- b) Včasih se o tem pogovarjamo in razmišljamo, predvsem pred zdravniškimi pregledi, a zanimanje za temo ni ravno veliko
- c) Ne, o tem ne razpravljamo med seboj

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	5	2	5	2
B	16	11	12	7
C	26	37	20	13

Tabela 16: Ali se pogovarjate o cepljenju?

Graf 16: Ali se pogovarjate o cepljenju?

Samo 9 % vprašanih kaže zanimanje za to temo in o njej tudi razpravlja, saj gre za naše zdravje, kar je pravzaprav pričakovan rezultat. S tem sva potrdili najino 3. hipotezo (H3: O cepljenju se osnovnošolci med seboj ne pogovarjajo.)

29 % se o tej temi pogovarja občasno, kar 62 % vprašanih pa se o cepljenju ne pogovarja.

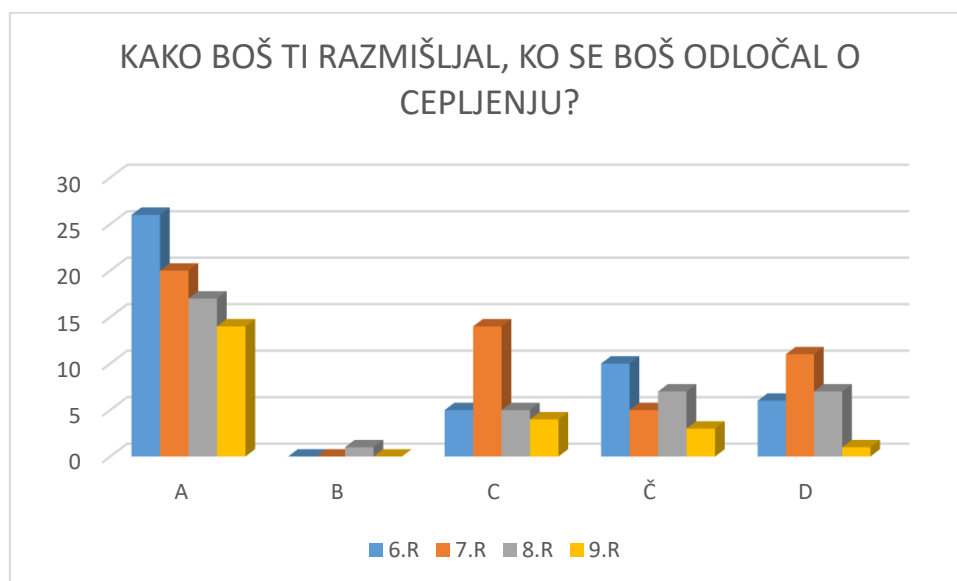
3.13 Kaj meniš, kako boš ti razmišljal, ko se boš enkrat sam/sama odločal o cepljenju?

Izbirali so med odgovori:

- a) V kolikor bo potrebno, bom sam zase izbral cepljenje, ki mi bo koristilo.
- b) Ne, ne bom se cepil.
- c) Morda se bom cepil.
- č) Če se bom cepil, bom prej preveril vse informacije o cepivu.
- d) O tem sploh ne razmišljam.

	6.R	7.R	8.R	9.R
A	26	20	17	14
B	0	0	1	0
C	5	14	5	4
Č	10	5	7	3
D	6	11	7	1

Tabela 17: Kako boš ti razmišljal, ko se boš zase odločal o cepljenju?

Graf 17: Kako boš ti razmišljal, ko se boš zase odločal o cepljenju?

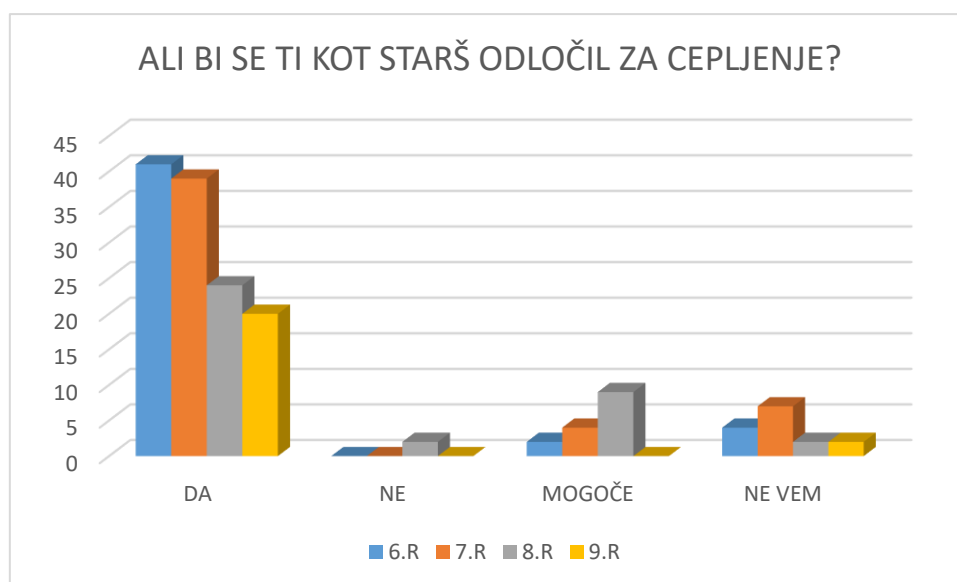
Skoraj polovica, 49 % vprašanih, bo zase izbrala cepljenje, ki jim bo koristilo. Samo eden meni, da se ne bo cepil. 18 % ni povsem odločenih, če se bodo cepili, 16 % pa jih o tem sploh ne razmišlja. Da bi starost anketirancev vplivala na razmišljanje, nisva opazili.

3.14 Ali bi enkrat kot starš svojega otroka cepil?

- a) Da b) Ne c) Mogoče d) Ne vem

	6.R	7.R	8.R	9.R
DA	41	39	24	20
NE	0	0	2	0
MOGOČE	2	4	9	0
NE VEM	4	7	2	2

Tabela 18: Ali boš svojega otroka cepil?

Graf 18: Ali bi se ti kot starš odločil za cepljenje?

80 % vprašanih učencev v tem času razmišlja, da bodo svoje otroke dali cepiti, kar je precej zadovoljiv podatek, saj je težko reči, ali bodo vsi nekoč imeli otroke in je to še precej abstraktna tema. Samo 2 učenca sta v anketi zapisala, da otrok ne bosta dala cepiti.

4 ANALIZA ANKETA – UČITELJI

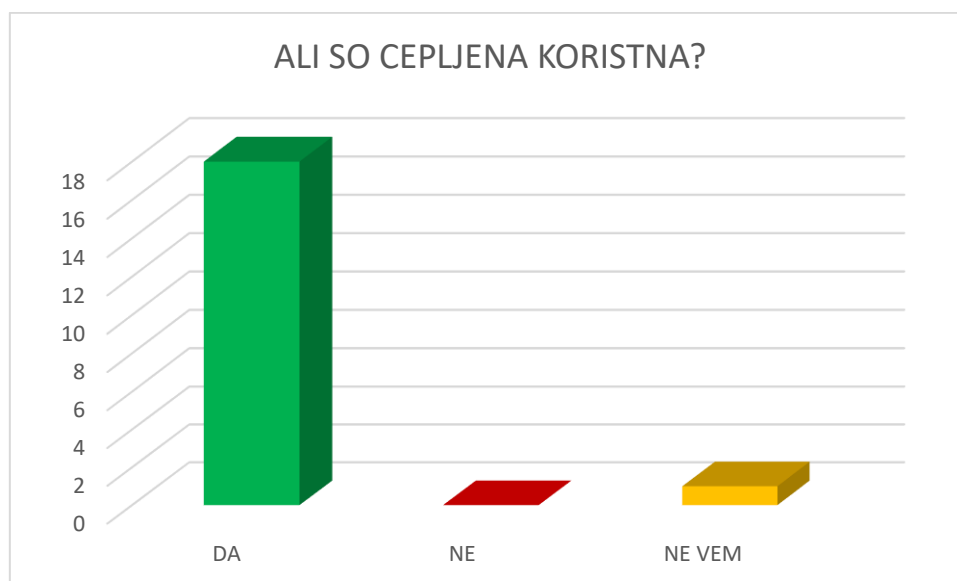
Odločili sva se narediti tudi anketo med učitelji naše šole. Čeprav sva se osredotočili predvsem na mnenje osnovnošolcev, naju je zanimalo, kako o tej temi razmišljajo naši učitelji.

Skupno sva anketirali 19 učiteljev, 17 žensk in 2 moška. Analize po spolu nisva naredili, saj se nama v tem primeru ni zdela smiselna. Zaradi različnih odsotnosti nisva anketirali vseh.

4.1 Ali menite, da so cepljenja koristna oz. potrebna?

Izbirali so med odgovori:

- a) Da b) Ne c) Ne vem

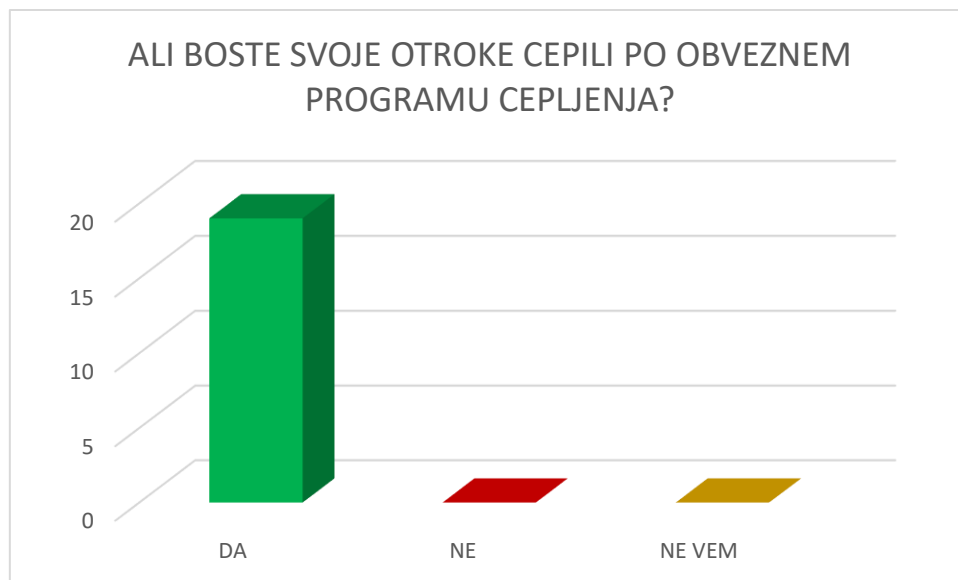
Graf 19: Ali učitelji menijo, da so cepljenja koristna?

Skoraj vsi anketirani učitelji menijo, da so cepljenja koristna oziroma potrebna, samo eden izmed njih je odgovoril, da tega ne ve. S tem lahko potrdiva najino H4: Večina anketiranih učiteljev bo mnenja, da je cepljenje koristno ali vsaj pomembno.

4.2 Ali ste oz. boste svoje otroke cepili po obveznem programu cepljenja?

Izbirali so med odgovori:

- a) Da b) Ne c) Ne vem

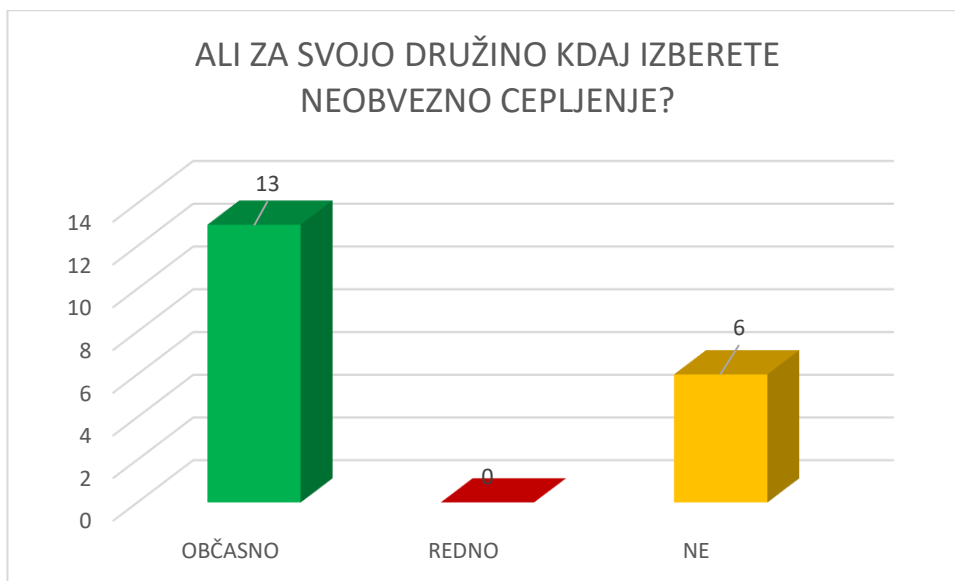
Graf 20: Ali boste svoje otroke cepili po obveznem programu cepljenja?

Pri drugem vprašanju so vsi anketiranci izbrali odgovor DA, kar pomeni, da bodo vsi učitelji svoje otroke dali cepiti po obveznem programu cepljenja. Takšne odgovore sva pričakovali, vseeno pa sva se jih razveselili.

4.3 Ali zase ali svoje družinske člane kdaj izberete kakšno cepljenje, ki ni obvezno?

Izbirali so med odgovori:

- a) Občasno b) Redno, vsako leto c) Ne

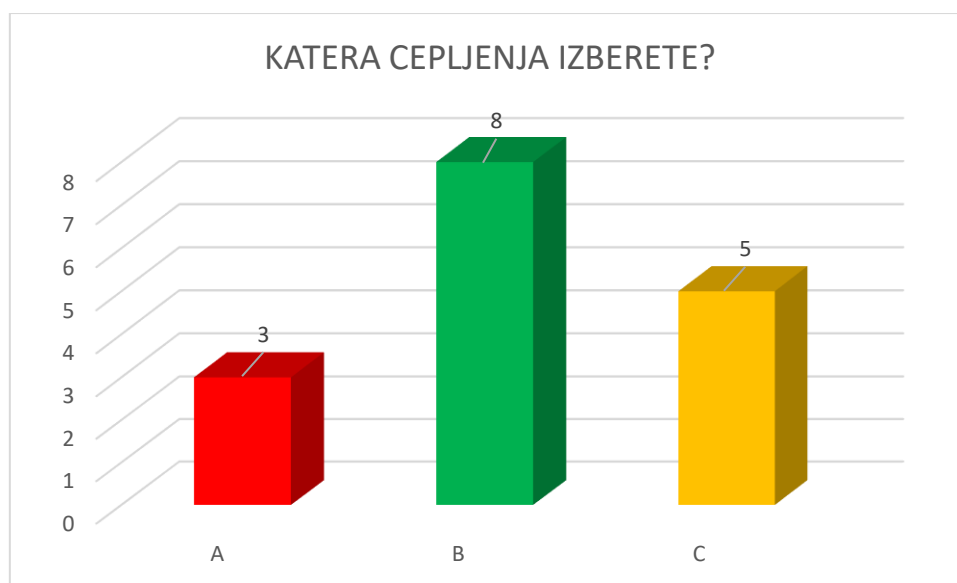
Graf 21: Ali za svojo družino kdaj izberete neobvezno cepljenje?

Pri tem vprašanju 13 anketirancev zase ali za svoje družinske člane občasno izbere cepljenje po neobveznem programu. Pri nikomer od vprašanih cepljenje ni redno, prav tako ne pri njihovih družinskih članih, 6 učiteljev pa se nikoli ne da cepiti po programu neobveznega cepljenja.

4.4 Če ste odgovorili z občasno ali redno, katera cepljenja izberete?

Izbirali so med odgovori:

- a) Gripa
- b) Klopni meningitis
- c) Druga cepljenja (napišite): _____

Graf 22: Katera cepljenja izberete?

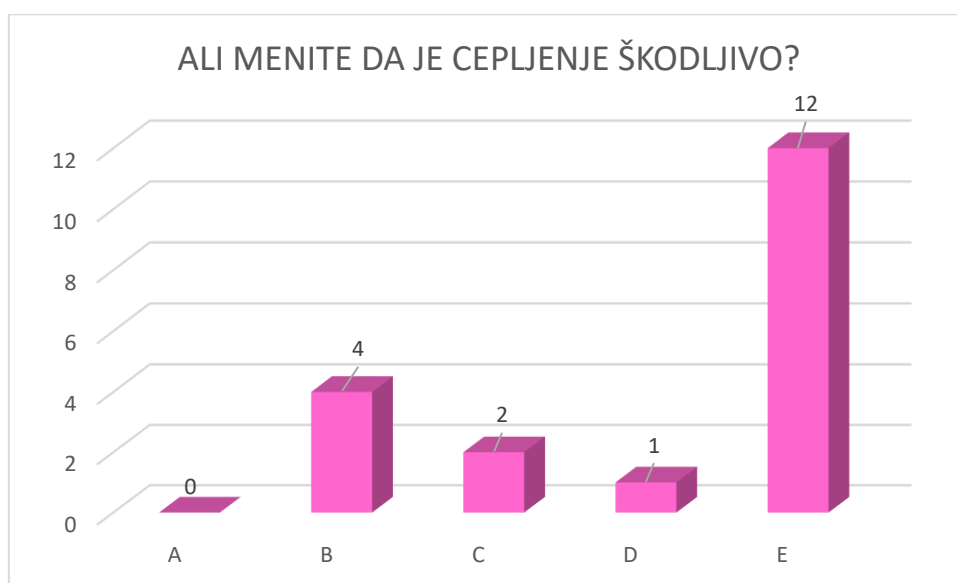
Samo trije anketiranci so izbrali cepljenje proti gripi, osem pa jih je potrdilo, da se cepijo proti klopnemu meningitisu. Pet izmed njih je izbralo druga cepljenja, med katerimi so našli

2 - rotavirus, 1 - streptokok, 1 - tuberkuloza, 1 - hepatitis. Najin drugi del 5. hipoteze morava zavrniti (Učenci so se največ cepili proti HPV, učitelji pa se najpogosteje cepijo proti gripi.) To naju je presenetilo, saj sva pričakovali drugačen odgovor.

4.5 Ne glede na zgornje odgovore morda menite, da je cepljenje škodljivo?

Izbirali so med odgovori:

- a) Da, menim da je zelo škodljivo.
- b) Ne, cepljenje zagotovo ni škodljivo.
- c) Ne vem, nimam dovolj informacij.
- d) Nimam posebnega mnenja o tem.
- e) Je bolj koristno kot škodljivo.

Graf 23: Ali menite, da je cepljenje škodljivo?

Pri zadnjem vprašanju 63 % vprašanih meni, da je cepljenje bolj koristno kot škodljivo. 4 vprašani menijo, da cepljenje sploh ni škodljivo, 2 menita, da o tem nimata dovolj informacij, 1 pa o tem nima posebnega mnenja.

5. INTERVJU Z DR. ANITO JAGRIČ- FRIŠKOVEC

O cepljenju in mladih sva se pogovarjali s šolsko zdravnico dr. Anito Jagrič-Friškovec, otroško zdravnico v Zdravstvenem domu Celje in vodjo sekcije za primarno pediatrijo. V intervjuju je s podatki podprla najino raziskavo in naju seznanila z nekaj zanimivimi podatki. V nadaljevanju objavljava celoten intervju.

1. Kakšen je odstotek cepljenih otrok v Celju?

V Celju je odstotek cepljenih otrok proti ošpicam 95 %, odstotek cepljenih dojenčkov proti tetanusu je 97 %, odstotek cepljenih srednješolcev pa 98 %.

2. Kakšen je ta odstotek v primerjavi s slovenskim povprečjem?

Celje je mesto, ki ga po odstotku cepljenih otrok uvrščamo v prvo tretjino cepljenosti v Sloveniji. V Celju nimamo veliko težav z nasprotniki cepljenja, zato je tudi cepljenost tako visoka.

3. Za katero cepljenje izven rednega programa se starši najpogosteje odločijo za svoje otroke?

Za cepljenje proti HPV.

4. Ali se proti HPV cepijo le dekleta?

Proti HPV se lahko cepijo tudi fantje, žal pa jim tega cepljenja ne krije država. V Zdravstvenem domu priporočamo cepljenje za oba spola, je pa cepivo za fante zelo drago (približno 50 evrov). To je tudi razlog da se o tem manj razpravlja. Bolezen moški lahko dobijo preko spolno prenosljivih boleznih.

5. Je trend precepljenosti v porastu ali pada?

Porast obveznih cepljenj v Celju pada oziroma se je skoraj že zaustavilo. So tudi otroci, ki ne smejo biti cepljeni, zato je pomembno, da se cepi ostala družba in s tem zaščiti otroke, ki se ne smejo cepiti.

6. Kakšno je vaše osebno mnenje o cepljenju?

Cepljenje podpiram in ga priporočam vsem, ki me vprašajo za mnenje.

7. V najini anketi sva prišli do rezultata, da zelo nizek odstotek učencev predmetne stopnje razmišlja in razpravlja o tej temi oziroma se jim niti ne zdi preveč pomembna. Kaj menite o tem?

Večina staršev svoje otroke cepi. Otroci so cepljeni v tretjem razredu in nato zopet v šestem razredu, nato pa do tretjega letnika niso nič cepljeni, zato tudi ni nekega velikega razloga, da bi o tem razmišljali.

6. ZAKLJUČEK IN DISKUSIJA

Že v zgodnjem otroštvu, ko smo bili pravzaprav še dojenčki, so starši v skrbi za naše zdravje poskrbeli, da smo bili cepljeni proti številnim nalezljivim boleznim. Cepljenje je tema, ki je vedno aktualna, saj smo v življenju ves čas izpostavljeni različnim obolenjem. Ravno zaradi odgovornega cepljenja smo številne bolezni skoraj izkoreninili, vedno znova pa se porajajo nove, človeku izjemno nevarne. V zadnjih nekaj letih je bilo veliko govora o raznih epidemijah, borili smo tudi proti pandemiji, ravno v tem času pa se soočamo s povsem novo epidemijo t. i. koronavirusa, ki se širi izjemno hitro in je zdravju nevaren. So pa tudi v Sloveniji in okolici v zadnjem času v porastu obolenja, ki bi jih s cepljenjem lahko preprečili. Govoriva o ošpicah. Vsi ti dejavniki so naju spodbudili, da se nekoliko bolj poglobiva v to temo v raziskovalni nalogi.

Najin namen je bil ugotoviti, kako sploh razmišljajo mladi, ki bodo kmalu odrasli in se bodo odločali sami zase. Eden najinih ciljev je bil, da jih spodbudiva k razmišljanju o pomembnosti cepljenja, četudi za kratek čas.

V raziskavi, ki sva jo izvedli s pomočjo anketnega vprašalnika med 156 osnovnošolci predmetne stopnje, sva najprej predvidevali, da so učenci že bili kdaj cepljeni, kar se je izkazalo za pravilno. S tem sva potrdili najino 1. hipotezo (**H1: Večina anketiranih učencev je že bila cepljena.**) Na cepljenje so jih najpogosteje peljali starši.

82 % vprašanih meni, da je cepljenje pomembno, kar je precej velik odstotek. Hipotezo 2 sva potrdili (**H2: Polovica ali več anketiranih učencev bo menila, da je cepljenje pomembno.**) Pomembno jim je predvsem zato, ker preprečuje bolezni. V 6. in 7. razredu so najvišje ovrednotili oziroma označili kot najbolj pomembno cepljenje proti HPV, kar sovpada z njihovo starostjo, saj se proti HPV cepijo (če se za to odločijo) v 6. razredu in so o tem cepljenju najbolj osveščeni. V 8. in 9. razredu so najvišje ovrednotili cepljenje proti klopnemu meningitisu. To je bil tudi najpogosteje izbran odgovor učencev pri 2. vprašanju, proti kateri bolezni so se že cepili. Ta podatek nama je ovrigel prvi del 5. hipoteze (**H5: Učenci so se največ cepili proti HPV**). Je pa zanimivo, da je ta podatek sicer v razhajanju s statistiko cepljenja,

ki nama jo je v intervjuju predstavila dr. Anita Jagrič -Friškovec, in sicer, da je največ otrok cepljenih ravno proti HPV, kot sva predpostavili v hipotezi.

Da mladi o tej temi ravno ne razpravljamo, naju ni posebej presenetilo (H3: O cepljenju se osnovnošolci med seboj ne pogovarjajo.), hipoteza je potrjena. Dr. Anita Jagrič- Friškovec meni, da to ni presenetljiv podatek, saj so otroci cepljeni v tretjem razredu in nato zopet v šestem razredu, nato pa do tretjega letnika niso nič cepljeni, zato tudi ni nekega velikega razloga, da bi o tem razmišljali.

Vendarle meniva, da občasna debeta ali razmislek nikoli nista odveč.

Učenci so v splošnem mnenja, da cepljenje ni škodljivo ali pa menijo, da o tej temi nimajo dovolj informacij. Tudi do cepljenj zaradi nestrinjanja načeloma ni prišlo. In ko razmišljajo o prihodnosti, razmišljajo o cepljenju odgovorno.

Tema naju je pritegnila do te mere, da sva se odločili anketirati tudi učitelje predmetne stopnje na šoli. Tudi ti so mnenja, da je cepljenje pomembno oziroma koristno. S tem sva potrdili tudi najino 4. hipotezo (H4: Večina anketiranih učiteljev bo mnenja, da je cepljenje koristno ali vsaj pomembno.). Sva se pa ponovno zmotili v predvidevanju, proti katerim boleznim se najpogosteje cepijo učitelji. V drugem delu najine 5. hipoteze sva zapisali, da se učitelji najpogosteje cepijo proti gripi (cepljenje je vsakoletno), kar pa se je izkazalo kot napačno. (H5: ... učitelji pa se najpogosteje cepijo proti gripi). Najpogosteje se cepijo proti klopnemu meningitisu. Učitelji zase in za svoje družinske člane občasno izbirajo cepljenja po neobveznem programu, ocenjujejo pa, da je cepljenje bolj koristno kot škodljivo.

»Bolje preprečiti kot zdraviti« je star pregovor, ki zagotovo velja danes in bo veljal tudi v prihodnje. Zdravje je temeljna prvina, brez katere ne moremo delovati. Naš sistem nam omogoča, da tudi s programi cepljenja ohranjamo zdravje in na ta način skrbimo za širšo družbo. Tudi mladi smo del tega in ko odrastemo, bomo zagotovo odgovorno sprejemali odločitve o našem zdravju. Najina raziskovalna naloga že kaže na to.

7 VIRI

Grignolio, A.(2018). Kdo se boji cepiv? Ljubljana: Založba Darima.

Lydall, W.(2014). Otroštvo brez cepiv. Šentjernej: Zavod naravna imunost.

Kraigher, A., Ihan, A. in Avčin, T. (2011). Cepljenje in cepiva. Ljubljana: Sekcija za preventivno medicino SZD, Sekcija za klinično mikrobiologijo in bolnišnične okužbe SZD, Inštitut za varovanje zdravja. Pridobljeno www.imi.si/portal/admin/pedagoska-dejavnost/sodelavci/alozj-ihan/pedagoska_fajli

Prah, M., Seničar, T., Pridigar, K. in drugi (2017). Vakcinet. Maribor: Društvo študentov medicine Maribor.

Pridobljeno <http://www.medicinec.si/wp-content/uploads/2017/08/Skripta-Predavanja-21.08.2017.pdf>

INTERNETI VIRI

NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE

<https://www.nijz.si/sl/informacije-o-cepivih-cepiva-in-specificni-imunoglobulini>,

4. 12. 2019

<https://www.nijz.si/sl/podrocja-dela/nalezljive-bolezni/nalezljive-bolezni-od-a-do-z-nalezljive-bolezni-po-skupinah>, 8. 2. 2020

SIOL.NET

<https://siol.net/novice/slovenija/nevarne-bolezni-ki-se-lahko-hitro-vrnejo-v-slovenijo-456787> , 8. 2. 2020

DELO.SI

<https://www.delos.si/novice/slovenija/brez-cepljenja-naprej-v-preteklost.html>, 12. 2. 2020

24 UR

<https://www.24ur.com/novice/slovenija/nasprotnikov-cepljenja-ni-veliko-so-pa-zelo-glasni-in-dobro-organizirani.html>, 12. 2. 2020

<https://www.24ur.com/novice/svet/nasprotniki-cepljenja-ena-od-desetih-najvecjih-grozenj-zdravju-v-2019.html>, 12. 2. 2020

Civilna iniciativa....

https://sl-si.facebook.com/pg/prostovoljno.cepljenje/about/?ref=page_internal, 27. 2. 2020

VIRI SLIK

<http://www.skeptik.si/clanki/2012/03/10/o-crnih-kozah-in-zgodovini-cepljenja>

<https://www.pravljicna.si/cepljenje>

https://www.wikiwand.com/en/Louis_Pasteur

<http://genassistabcs.com/wp-content/uploads/2016/12/HPV.jpeg>

<https://www.theday.com/article/20190521/NWS12/190529924>